

ENTREVISTA:

Jerome S. Bruner: La construcció narrativa de la identitat en temps de crisi.

Resum de l'entrevista realitzada el dia 30 de Juny de 2005 per Moisès Esteban i Guitart a partir de la gravació feta en el moment així com dels apunts realitzats en el transcurs de la mateixa.

▶ Passejar-se per la vida i obra del psicòleg nord-americà, Jerome S. Bruner (Nova York, 1915), és un viatge per la història de la psicologia del segle XX i la seva continuació en el segle XXI, a penes començat. Sens dubte, hi ha personatges que per la seva contribució en l'humus intel·lectual d'una disciplina aconsegueixen transcendir-la (a manera de treball interdisciplinari) i crear tendències, aquest és el cas de Bruner, qui recentment ens visitava en el marc del seminari "Seguretat i llibertat a l'època postmoderna: la crisi de les identitats".

L'Observatori de les llengües d'Europa (ODELLEU), dirigit pel catedràtic Josep Maria Nadal, organitzava, els dies 16 i 17 de Juny de 2005, el seminari titulat "Seguretat i llibertat a l'època postmoderna: la crisi de les identitats", en el qual ens visitava el primer Doctor Honoris Causa de la Universitat de Girona, qui fou catedràtic de Psicologia a la Universitat de Harvard (1952-1972), la Universitat d'Oxford (1972-1980) i director del Centre d'Estudis Cognitius de Harvard. Actualment segueix donant classes a la New York University of Law.

El professor Jerome S. Bruner fou un dels protagonistes de l'anomenada "revolució cognitiva" que abandonà, descontent amb el seu devenir, per convertir-se en un dels pares



de l'anomenada "psicologia cultural" o "perspectiva narrativa" en psicologia i ciències socials.

Aprofitant la seva estada a Girona i l'amabilitat i disponibilitat mostrades per compartir una estona amb nosaltres, vàrem realitzar la següent entrevista que a continuació resumim, amb l'objectiu de ser fidels, el màxim possible, a les opinions expressades en el moment.

Moisès: *Sens dubte vivim immersos en temps de canvis sobtats. L'anomenada "societat de la informació", "època postmoderna", "societat ret" ens submergeix en una realitat social, econòmica, política i cultural governada per l'anomenada globalització que, per una banda, "ens fa tots iguals" (llibertat de mercats, convergència europea, etc.), però per l'altra ens obliga a conservar l'àmbit local i restringit de les nostres identitats.*

Què pensa d'aquest tombant i començament de segle? Quin repte tenen les noves generacions en aquesta societat de la informació?

Jerome S. Bruner: Un dels canvis més destacats en la textura de vida de les societats modernes és el fet que el coneixement s'està expandint i estem començant a viure de maneres diferents. Els canvis tecnològics estan alterant les formes de producció i distribució dels fruits del treball i, a més, estan alterant la vida humana (el com vivim en família, amb l'autoritat, amb el treball, etc.). Hi ha un lligam indissociable entre el significat, el món i la nostra vida, la nostra identitat. De manera que si canvien els significats del món, canvia, també, un mateix: el sentiment i la percepció narrativa que tens sobre tu mateix. El desafiament en aquesta societat en permanent canvi consisteix en aprendre a viure enmig de tots aquests canvis, en aquesta tecnologia canviant i aquest flux continu d'informació, en crear un món (en això l'educació hi té un paper destacat) que doni significat i sentit a la nostra vida, a les

nostres maneres de ser, de relacionar-nos amb els altres, de viure en la nostra cultura.

Moisès: *En el seu llibre The Culture of Education ha expressat la necessitat d'entendre l'educació, precisament, com "la porta de la cultura" que ens ha de permetre conscienciar i informar sobre les maneres de dotar de sentit el món, així com la necessitat, en les generacions futures, de compaginar aquest món global, del que abans parlàvem, amb les identitats locals. Continua pensant el mateix?*

Jerome S. Bruner: Un dels reptes més importants que tenim segueix essent la conservació de la nostra identitat local com a catalans, per exemple, i la de ciutadans del món. Hi ha, de fet, una certa

paradoxa en el concepte d'identitat ja que, per una banda, la meua identitat es construeix i es forma a partir de la identitat de l'altre, és a dir, necessito la identitat de l'altre per saber sobre la meua. Per això és tan important la intersubjectivitat i la teoria de la ment o, el que és el mateix, la capacitat de posar-nos en el punt de vista de l'altre,

d'entendre que l'altre té intencions, motius, il·lusions, creences com nosaltres.

Moisès: *Per això Paul Ricoeur titula un dels seus llibres Soi-même comme un autre, on en el concepte d'un mateix s'integra l'alteritat, l'altre...*

Jerome S. Bruner: La identitat és autobiogràfica i es construeix narrativament, això vol dir que la capacitat humana de negociar i renegociar els significats a través de la interpretació narrativa ens permet construir-nos com a persones i dotar de sentit i significat la nostra vida i tot allò que ens passa i que fem.

Nosaltres ens reconeixem, constantment, a través dels altres, de les institucions (l'alcalde, la policia, el restaurant, etc.), de les nostres relacions amb els grups del nostre voltant que ens informen sobre qui som. Per tant, participant en el món i reflexionant sobre aquesta participació és la manera que tenim de construir la nostra identitat.

L'altre està dins la imatge d'un mateix, una imatge, per cert, que va canviant, és històrica (com les narracions), encara que tenim la il·lusió de la completesa, del producte fet, etern i acabat. Com deia Durkheim en la formació dels grups volem objectivar la subjectivitat, objectivem la identitat i fem fora la gent que qüestiona la nostra manera de ser i de fer, com a reacció protegim allò que som.

«el coneixement s'està expandint i estem començant a viure de maneres diferents»

«necessito la identitat de l'altre per saber sobre la meua»

Moisés: *Benedith Anderson, en el seu Imagination Communities, parla d'un sentiment de la comunitat, imagina't, és a dir, no coneixem la gent que formen la comunitat però, no obstant, ens hi sentim identificats, compromesos. Això no exclou que ens puguem sentir identificats en diferents grups, en cert sentit, que tinguem, com diu Edgar Morin, una "poliidentitat"...*

Jerome S. Bruner: Sí, sí... això ja ve de Durkheim... és un sentiment per salvar i dotar de sentit i significat el nostre món, per sentir-nos segurs enfront de "l'enemic", l'estrany, l'estranger... Podem quedar, però, presoners, atrapats, en el discurs, la narració d'un determinat tipus d'identitat. La nostra identitat determina l'acció i per això és tan important no quedar-se atrapats en una identitat assassina, per exemple... Som fruit de la nostra història, de la nostra biografia que sempre és plural, sempre hi ha històries



que ens conformen. No és estrany, per tant, tenir multi-identitats, sentir-se identificat amb diferents grups, llocs i persones.

Moisés: *Un últim apunt... en aquesta construcció narrativa de la identitat on es compagina el món local i el món global és important tenir en compte els immigrants que, per circumstàncies diverses, es veuen obligats a abandonar els seus llocs d'origen, el seu món local... ens podria parlar sobre aquest cas...*

Jerome S. Bruner: La identitat és situacional i està distribuïda en tots aquells grups, institucions i persones en els quals participem. En la construcció d'aquest sentiment de nosaltres mateixos (de qui som) utilitzem la narració que té un cert component de ficció, de relat. Anem construint una identitat fictícia que ens permet donar un sentit de coherència agafant punts d'aquí i d'allà... Quan ets fora del teu país sents més la teva identitat. Quan marxés del Marroc, per exemple, esdevé més important que mai el teu país, els teus orígens, degut a aquesta necessitat de crear sentit i significat al voltant de nosaltres mateixos i del món. Als immigrants els preocupa més perdre la seva identitat (les seves creences, la seva religió, els seus orígens que han permès construir una narració al voltant de qui són). La sensació de pèrdua



Jerome Bruner, la seva esposa i l'entrevistador

és més present en els immigrants ja que provenen d'una història, d'un món, diferent del que es troben. Això no vol dir que no es pugui construir un marc estable de la identitat integrant i incloent els elements de la societat i cultura noves, sempre i quan la història passada es respecti i es toleri.

Moisés: *Moltes gràcies professor Bruner i esperem que siguem capaços, entre tots, de dotar de sentit i significat l'existència del pèrenir basat en la concòrdia, la igualtat i la cohesió social que ens ha de permetre, a la vegada, sentir-nos ciutadans del món i mantenir la nostra identitat local.*

Jerome S. Bruner: Esperem que així sigui...